Openluchtschool Schoten

Sint-Ludgardis

HISTORIEK VAN SINT-LUDGARDIS

Sint-Ludgardisschool… Een Vlaamse school

Het onderwijs werd vroeger uitsluitend in het Frans onderricht. Er is heel wat strijd geleverd vooraleer het Nederlandstalige onderwijs in Antwerpen een feit was.

Max Wildiers schrijft hierover in “Het verborgen leven van de cultuur”.

“De jongere generatie van vandaag kan zich nauwelijks voorstellen hoe de situatie er in Vlaanderen een halve eeuw geleden uitzag, hoe wij leefden onder de heerschappij van de Franstaligen en ternauwernood aan een ver en glorieus verleden. De verheerlijking van dit verleden was noodzakelijk om ons weer vertrouwen te geven in eigen kracht. Historisch gezien is het een merkwaardig fenomeen dat een volk, dat schijnbaar opgehouden had te bestaan, ondanks alle tegenstand en moeilijkheden, langs vreedzame weg de eigen identiteit heroverde en met een vernieuwd zelfvertrouwen weer aansluiting zocht bij de glansperiode uit zijn geschiedenis.”

Op een katholiek Congres in 1909 werd gestreden voor het Vlaamse doel. De eisen van de Vlamingen werden in klare taal geformuleerd. Dit bracht stilaan verandering in het toenmalige Franstalig onderwijs teweeg.

In het Belpaire-instituut in Antwerpen, waar het onderricht in ’t Frans werd gegeven, werd een ouderbond tot verbetering en uitbreiding van het Katholiek Vlaams onderwijs opgericht, waarvan Dr. Frans van Cauwelaert de voorzitter en Lieven Gevaert de ondervoorzitter waren. Er werd een nieuwe vleugel bijgebouwd en de Vlaamse kinderen kregen een aparte speelplaats. Zij mochten in geen geval contact hebben met hun Franstalige leeftijdsgenoten.

In 1911 werd deze afdeling uiteindelijk een zelfstandige school: De Sint-Ludgardisschool onder leiding van L. De Schutter. Er werd gestart met drie lagere klassen waarin het onderwijs uitsluitend in ’t Nederlands werd onderricht.

Het Katholiek Vlaams Onderwijs (KVO) was een feit!

Historiek van onze openluchtschool

“Openluchtschool “ is geen nieuwigheid.

Door de meesters van Athene, lang voor Jezus Christus, werd school gehouden in “open lucht”, onder de bomen, op straat en openbare pleinen. Pestalozzi liep hele dagen met zijn leerlingen langs bos- en landwegen.

Hindoes, Hebreeërs en Chinezen kenden geen andere dan openluchtscholen. Rousseau voedde zijn Emile op in de natuur. Froebel installeerde zijn school in het kasteelpark van Mariënthall: de eerste moderne openluchtschool.

Meer dan 100 jaar geleden uit Bagnesky, professor aan de Hogeschool te Berlijn, de mening dat de kinderen in open lucht dienden opgevoed te worden, maar zijn woorden vonden geen onmiddellijke weerklank.

In 1891 nam een alleenstaand onderwijzer te Parijs deze gedachte over en zette ze in praktijk: Demonnier.

Ook Becker deed dit in Parijs en in 1904 richtte Benedicht de bekende openluchtschool van Charlottenburg op : de Waldschule.

Lyon volgde in 1907 te le Vernet en de beweging zette zich in Duitsland, Frankrijk, Italië en Nederland verder… maar België bleef achter.

In 1922 had een eerste congres plaats in Parijs met als thema “de openluchtschool”. Dit congres werd opgezet door de “Ligue pour l’éducation en plein air”.

Dr. Aug.Fierens, die reeds in 1907 de Waldschule bezocht, werd afgevaardigd door de stad Antwerpen. Hij bracht een schat aan documenten en ervaring mee

en de gedachte liet hem niet meer los. Het congres omschreef de openluchtschool als volgt:

"Een onderwijs- en opvoedingsinrichting buiten de stad in gunstige hygiënische voorwaarden gelegen, waar de kinderen als al of niet inwonende leerlingen in open lucht leven, en de lessen, voor zoveel de atmosferische omstandigheden het toelaten, in open lucht worden gegeven".

Mens sana in copore sano, een gezonde geest in een gezond lichaam.

Toen ging onze school van start.

Juffrouw L. De Schutter, "bestuurster" van de Sint-Ludgardisschool te Antwerpen, bezat een buitenverblijf, gelegen tussen de Schotense dennenbossen: het Sint-Ludgardis'hofke.

Haar ervaring in de stadsschool was dat de leerlingen regelmatig afwezig waren omwille van ziekte. Op vele doktersbriefjes die de kinderen meebrachten naar school stond: "moet dringend een tijd naar den buiten".

Dit was de reden waarom Juffrouw De Schutter regelmatig internen van de school van Antwerpen, meenam naar de gezonde groene omgeving van Koningshof.

Geïnspireerd door het wereldcongres van openluchtscholen, en aangemoedigd door de vraag van enkele Koningshovelingen om een plaatselijke school op te richten, werd op 4 oktober 1936 de eerste steen gelegd van het eerste paviljoen in de tuinen van de Sint-Maria-ten-Boslei, die in die jaren door de mensen van Koningshof de Sint-Ludgardislei werd genoemd.

Enkele jaren voor haar overlijden schonk ook Juffrouw L. De Schutter haar buitenverblijf aan de school.

Juffrouw C. Van den Berghe was de eerste directrice van de school. Ze was tegelijkertijd internaatbewaaktster, gaf les aan een handvol leerlingen, zes studiejaren in één ruimte, in 't Hofke of in het bos. In januari 1937 waren er 16 leerlingen present en was het eerste paviljoen klaar. Einde '37 steeg het aantal tot 28 leerlingen. Rond Pasen '38 werd het tweede paviljoen in gebruik genomen:

40 leerlingen ingeschreven… en juffrouw E. Van Herck kwam de lange rij onderwijsleerkrachten mee inzetten.

De meerderheid van de eerste leerlingen waren internen. Het internaat werd na de oorlog opgegeven bij gebrek aan personeel. Wel jammer, want “de stad” heeft nog altijd nood aan opvang voor kinderen, die de dennenlucht en de rustgevende omgeving best kunnen gebruiken. Dat wordt moeilijk vandaag.

Van bij het begin bleek dat de kinderen in die omstandigheden graag naar school gingen, graag leerden, veel spontaner betrokken bleken bij de lessen, en onbetwistbaar het voordeel genoten van het karig toegemeten zonlicht, dat onze streken maar te bieden heeft. Gesloten schoolgebouwen, met haast blijvend bedorven lucht, zijn broeinesten van microben. De openluchtschool kent opvallend weinig afwezigheid door ziekten. De kinderen, ook zwakkeren, verharden tegen koude, wennen aan natuurlijke warmte, en behouden met de open klaswand verse lucht, ook bij regen, sneeuw en vorst:

“hier kan inkt bevriezen en blijven de kinderen blakend van gezondheid en actief.”

De kinderen werden meer dan 30 jaar medisch gevolgd door Dr. August Fierens, die de basisnormen voor een openluchtschool vastlegde; daarna door Dr. G. Willems, generaties na mekaar. Zij werden vele jaren bijgestaan door de legendarische verpleegkundige, Mevrouw Dieltjens.

In de tachtiger jaren werd hun bijzondere zorg overgenomen door het Medisch Centrum, thans Centrum voor leerlingbegeleiding (C.L.B.), zoals toen de wet voorzag voor alle scholen.

De school groeide van jaar tot jaar, op het ritme van de uitbreiding van Koningshof en omliggende wijken.

Rond 1950 bezochten ongeveer 75 leerlingen de school. Er stonden 4 paviljoenen. Er werd een beroep gedaan op prefabgebouwen om de groeiende vraag naar kleuteronderwijs op te kunnen opvangen.

Het succes van de openluchtscholen, de grote vraag naar plaatselijk onderwijs, de mogelijkheid van gemengd onderwijs tot het 6de leerjaar en de altijd maar nieuwe villa’s dwongen het comité naar vergroten en aanpassen.

In de beginjaren van de openluchtschool waren er ligbedjes en de verplichte platte rust ’s middags, met een veertigtal leerlingen was dat nog mogelijk, misschien wel met vijfenzeventig, maar met de aantallen van nu is dat ondenkbaar geworden. Ook de voetzakken tegen de koude zijn een paar jaar geleden definitief verdwenen. Ze waren noodzakelijke voetverwarming omdat er geen of weinig beschutting was aan de open-deur-wand en omdat vloerverwarming of centrale verwarming met gewone radiatoren jarenlang onbekenden bleven (of financieel onhaalbaar).

Vandaag hebben de nieuwbouw, de verbouwingen en de techniek voor andere oplossingen gezorgd, zonder het openluchtkarakter ook maar in het minst te verlaten.

Momenteel is de Sint-Ludgardis Openluchtschool te Koningshof, met meer dan 650 kinderen, de grootste basisschool van de gemeente Schoten: drie klassen per leeftijdsgroep, 29 klassen in totaal, beantwoordend aan de normen van een openluchtschool, gemengd, volledig kleuter- en lager onderwijs, met een keur van mannelijke en vrouwelijke leerkrachten en een vrijgestelde directeur om degelijke leiding te geven.

Samen met alle scholen van Katholiek Vlaams Onderwijs vzw wordt één en hetzelfde doel nagestreefd: altijd eigentijds, een voorname opvoeding verschaffen in Vlaamse en katholieke geest, met open raam op de wereld, gemoedelijk en stijlvol.

’t Stond allemaal op ’t bord geschreven

voor lezen, rekenen en … tucht!

maar door de frisse openlucht

ben ik vooral gezond gebleven.

P. Fierens

28 mei 1994